

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ДІЄСЛІВ ТА ІМЕННИКІВ

Третяк І. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Будь-якій мові притаманна структурованість та взаємозв'язність її лексичних одиниць. Слова вирізняються структурною, семантичною, граматичною та прагматичною наповнюваністю. Універсальною є їхня лексико-семантична варіативність. Слова, як айсберги, приховують свою глибинну сутність, розкривають її в модусах мови, мовлення та мовної діяльності [1, 28].

Аналіз мовної картини світу передусім передбачає вивчення лексичної репрезентації найважливіших для лінгвокультури фрагментів когнітивного досвіду.

Одним із дієвих способів систематизації та аналізу складників мовної картини світу є об'єднання слів у лексико-семантичні групи, адже вони є найбільшою парадигмою, що об'єднує слова, які співвідносяться з одним фрагментом дійсності та мають спільні елементи семантики.

Лексико-семантична група – слова однієї частини мови, що мають спільний семантичний компонент – категоріально-лексичну сему, спільні семи, що її уточнюють, схожу сполучуваність, а також однотипний розвиток многозначності [2, 177].

Сучасна лінгвістика наразі зіткнулася з проблемою лексико-семантичної класифікації дієслів та іменників. Єдиного підходу до класифікації лексики не існує, оскільки різні вчені звертають увагу на

різні характеристики та властивості лексичних одиниць. Однак, виділяють декілька основних принципів, за якими класифікують лексику, зокрема дієслова та іменники.

До цих принципів належать денотативний (тематичний), парадигматичний та синтагматичний. За денотативним підходом відбувається природне, онтологічне виокремлення предметів, характеристик, ознак, процесів, подій і станів, що знаходять своє відображення безпосередньо у структурі мови. Денотативний принцип застосовують найчастіше. Саме на основі цього принципу вчені виділили такі семантичні класи слів, як назви класів тварин та птахів; лексико-семантичні групи дієслів, прикметників тощо. В основі виділення класів слів лежить ніщо інше, як інтуїтивне відчуття мовця, його досвідченість у реальній дійсності, тобто екстралінгвістичні фактори [3, 59].

Парадигматична класифікація лексики полягає у виділенні в значеннях слів під час порівняння показників спільних та відмінних компонентів їх диференціальних компонентів. Цей принцип є підґрунтям для виокремлення класів дієслів зі значеннями стану, дії, процесу і дії-процесу. Окрім цього, парадигматичний принцип є основою при виокремленні лексико-граматичних розрядів, в тому числі аспектуальних груп дієслів, каузативних і некаузативних дієслів, модальних дієслів тощо.

Парадигматичні класифікації перегукуються із денотативними, але зазвичай не є тотожними. В той час, як денотативний підхід орієнтований і на сигніфікативний аспект класифікації значень, парадигматичний підхід обмежується лише денотативним аспектом класифікації семем. [3, 40].

Синтагматичний принцип класифікації лексики полягає у врахуванні кількості та якості дієслівних валентностей. Проте цей підхід застосовується значно рідше у порівнянні з іншими двома.

1. Швачко С. А. Языковая картина мира: модус квантитативной лексики / С. А. Швачко, И. К. Кобякова, А. Н. Кобяков // Yearbook of Eastern European Studies. – No. 4. – Wrocław: Russian-Polish Institute, 2014. – 27–43 p.

2. Кобякова И. К. Введение в сравнительную типологию номинативных и коммуникативных единиц английского, русского и украинского языков: учеб. пос. / И. К. Кобякова, С. А. Швачко. – Сумы: СумГУ, 2017. – 199 с.

3. Васильев Л. М. Семантика русского глагола: Учеб. пособие для слушателей фак. повышения квалификации. — М.: Высш. школа, 2001. — 184 с.

4. Швачко, С. О. Лакуни лексико-семантичного поля гумор: лексикографічний аспект [Текст] / С. О. Швачко, І. К. Кобякова, Т. О. Анохіна // Записки з романо-германської філології. – 2018. – Вип. 1 (40) – С. 54–64. - DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1\(40\).137059](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.1(40).137059).

Третяк, І. В. Лексико-семантичні групи дієслів та іменників [Текст] / І. В.Третяк : наук. кер.: С.О. Швачко // Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 168 – 170.

